

LUP

Ashwaq Abdo Mohamed

Bacheloroppgave

Personalets tilnærming til det kulturelle mangfoldet i barnehagen

Staff approach to cultural diversity in the kindergarten

Barnehagelærerutdanning, BLU

2018

Samtykker til tilgjengeliggjøring i digitalt arkiv Brage JA NEI

Forord

Tre fantastiske, lærerike, tårefylte, skremmende, men også spennende og inspirerende år er kommet ved sin sluttgang. Veien til enden av denne berg og dalbanen har føltes lang, men også veldig kort og snar. Som student ved høgskolen i Innlandet har jeg vært heldig og fått møtt på mange fantastiske mennesker, som har bidratt til å gjøre min utviklingsprosess både som student, og som kommende yrkesutøver helt fantastisk. Det har vært tre kunnskapsrike år, men også tre år hvor jeg har blitt bedre kjent med meg selv.

Jeg vil først starte med å takke min motiverende, tålmodige og støttende mor, som har vært der for meg i tre år fylt med masse følelser, frustrasjon, og glede. Jeg ville aldri ha klart å komme så langt som jeg har gjort i livet, hvis det ikke hadde vært for deg. Gud velsigne og bevare deg. Masse takk også til min familie og venner, som også har vist omsorg og gitt trøst.

Jeg vil også takke alle de flotte menneskene som har støttet, hjulpet, ledd og grått med meg, igjennom disse tre årene. Vi har lært å kjenne hverandre på godt og vondt, vokst på hverandres ord, og vært viktige støttespiller for hverandre under denne studieperioden.

Til slutt vil jeg takke min veileder Shpresa Basha, som har utfordret mine tanker, støttet meg gjennom prosessen med denne oppgaven. Takk for at du har tatt deg tid til å svare på alle mine epost-meldinger, uavhengig av tid og dag. Jeg vil også takke alle de flotte, inspirerende og engasjerte foreleserne vi har hatt. Dere har vært viktige byggesteiner i vår dannelsesprosess som barnehagelærere.

- *En dør lukkes, og tusen andre åpnes.*

Hamar, 13.05.2018.

Innholdsfortegnelse

FORORD	1
NORSK SAMMENDRAG	4
ENGELSK SAMMENDRAG (ABSTRACT)	5
1. INNLEDNING	6
1.1 BAKGRUNN FOR TEMA	6
1.2 PRESENTASJON AV PROBLEMSTILLING	7
1.3 PROBLEMSTILLING	8
1.4 PRESISERING	8
1.5 OPPGAVENS OPPBYGING	8
2. BEGREPSAVKLARING	10
2.1 <i>KULTUR</i>	10
2.2 <i>MANGFOLD</i>	10
2.3 <i>TILNÆRMING I BARNEHAGEN</i>	11
3. TEORI	12
3.1 MANGFOLD I NORGE	12
3.2 KONSTRUKSJONER	13
3.3 HOLDNING	13
3.4 TILNÆRMING	14
3.4.1 RESSURSORIENTERT TILNÆRMING	14
3.4.2 PROBLEMORIENTERT TILNÆRMING	14
3.5 ANERKJENNELSE	15
4. Å FORSTÅ MAKT SOM DISKURSIVER VED ANALYSE	16
4.1 DISKURSER	17
4.2 DISKURSANALYSE	18
5. METODE	19

	3
5.1 HVA ER METODE	19
5.2 OPPGAVENS TILNÆRMINGSMETODE	19
5.3 ÅRSPLANENE SOM ANALYSEMATERIAL	20
5.4 FORSKNINGSETISKE OVERVEIELSER	20
5.5 PRESENTASJON AV ÅRSPLANENE	21
6. ANALYSE	22
6.1 ANALYSE STRUKTUR	22
6.1.1 PRESENTASJON AV BARNEHAGENE	23
6.1.2 BARNEHAGENES ARBEID MED DET KULTURELLE MANGFOLDET	23
6.1.3 ARRANGEMENTER OG ANDRE AKTIVITETER I BARNEHAGENE	24
6.2 MAKTDISKURSER I RAMMEPLANEN	25
7. DRØFTING AV ANALYSEN, I LYS AV TEORI OG RAMMEPLANEN	27
7.1 BARNEHAGE 1	27
7.2 BARNEHAGE 2	28
8. AVSLUTNING	30
LITTERATURLISTE	32

Norsk sammendrag

Tittel: Personalets tilnærming til det kulturelle mangfoldet i barnehagen	
Forfatter: Ashwaq Abdo Mohamed	
År: 2018	Sider 35
Emneord: Holdninger, diskurser og kulturelt mangfold	
Sammendrag: I denne bacheloroppgaven har jeg som forsker ønsket å finne ut om personalets holdningspraksis, i arbeid med flerkulturell barnehage. I den forstand har jeg definert min problemstilling: <i>På hvilke måter kommer personalets tilnærming til det kulturelle mangfoldet til uttrykk, ved de utvalgte årsplanene?</i> Jeg har i kontekst med mitt forskningsspørsmål frembrakt hvilke komponenter som jeg anser blir summen av våre holdninger. Konstruksjoner, makt og diskurser er med på å styre hvordan vi utøver, fremmer, og begrunner vår yrkespraksis. Jeg har tolket Michel Foucault begrepsinnhold i min teoretiske del, og i min analyse del. I følge Foucault, er vi ikke bare styrt av indre konstruerte bilder av verden, men vi er også i et politisk felt, og herredømme fra omgivelsene. Disse legger rammer og føringer for vårt arbeid. Jeg har i den forstand definert de diskursive maktene vi styres av, og de maktverdiene styringsdokumenter som rammeplanen fremmer. Jeg har valgt å analysere dokumentene årsplaner, og analysere, kode og frembringe hvordan to ulike barnehager arbeider med et kulturelt mangfold, i sitt pedagogiske arbeid.	

Engelsk sammendrag (abstract)

Title: Staffs approach to cultural diversity in the kindergarten	
Authors: Ashwaq Abdo Mohamed	
Year: 2018	Pages: 35
Keywords: Postural practice, discourses and cultural diversity	
Summary: In this bachelor assignment, I as a researcher wanted to find out about the staffs postural practice, working with multicultural diversity in the kindergarten. In this sense, I have defined my issue: In what ways does the staffs approach to cultural diversity come to expression by the chosen annual plans? In context of my issue, I have produced components I consider to be the sum of our positions. Constructions, power and discourse help control how we practice, promote, and justify our professional practice. I have interpreted Michel Foucault's conceptual content in my theoretical part and in my analysis part. According to Foucault, we are not only guided by inner-constructed images of the world, but we are also in a political field and dominion from the surroundings. These frameworks will lay guidelines for our work. In that sense, I have defined the discursive powers we are governed by, and the powerful management documents that the framework plan promotes. I have chosen to analyze the documents annual plans, and analyze, code and produce how two different kindergartens work with cultural diversity, in their educational work.	

1. Innledning

Gjennom mine tre år som student har jeg vært i ulike praksisbarnehager, som har hatt ulike arbeidspraksiser i møte med det flerkulturelle mangfoldet. Jeg har vært i barnehager der personalet ikke bare har hatt positive holdninger, men som også har vist at de arbeidet aktivt for å danne et felleskap basert på inkludering, respekt og anerkjennelse av ulikhetene som var representativ i barnehagen. Dette ved dialoger med både barn og voksne, bilder som hang på veggene, internasjonale bøker, eller markering av ulike høytider og tradisjoner. Det var dog ikke slik at alle barnehagene jeg hadde praksis i fremmet mangfoldet på lik måte. Dette fikk meg til å tenke i ettertid, og jeg har fundert over hvorfor deres praksiser var ulik hverandre. Var det bevisst eller ubevisste valg som førte til ulike praksiser, eller var det fordi de ikke hadde kjennskap til de mangfoldighetene som var konsekvens for at barnehagene synliggjorde sitt pedagogiske arbeid ulikt.

Dagens samfunn er i en kontinuerlig endring, både lokalt og globalt. Disse endringene og prosessene har vært med på å endre, og utvikle sammensetningene av ulikheter blant ulike samfunn. Økt globalisering, folkevandring og mobilisering, setter ikke bare preg på samfunnene enten det er lokalt, nasjonalt eller globalt, men det påvirker og endrer også barnehagesektoren (Eriksen og Sajjad, 2016).

1.1 Bakgrunn for tema

Som yrkesutøvere i barnehagen vil vi møte på et mangfold av ulike mennesker i praksis. En bevissthet til det samfunnet vi lever i er dermed viktig for oss som barnehagelærere. Bevissthet til samfunnet krever bevissthet til egne tanker, og formeninger til disse endringene. Dette krever refleksjoner og kritisk blikk til det arbeidet man utfører. Nettopp for å kunne synliggjøre egne holdninger og praksiser i barnehagen.

Refleksjonsbegrepet betegner å iaktta seg selv, eller en praksis, og de(n) utøvde reaksjonen(e) i en situasjon, og dernest samtale med seg selv eller innad en gruppe i forhold til de handlingene og opplevelsene rundt praksisen (Bie, 2016, s. 15). Tonje Skoglund og Pia Sundvall betegner refleksjoner som en prosess, hvor man ser tilbake på noe som har skjedd og som man stiller spørsmål ved, slik at man gjennom undring kan danne seg nye perspektiver knyttet til det man kaster et tilbakeblikk på. Kritisk refleksjon handler om å ikke bare undre seg til nye

perspektiver, men har et formål om å endre en praksis eller holdning (Skoglund & Sundvall, 2017, s.33-34).

Barnehagen som et samfunnsinstitutt har mandat til å utjevne sosiale ulikheter, støtte, styrke og følge opp barn ut fra deres egne kulturelle og individuelle forutsetninger. Dette stiller krav til personalet til å både være reflekterte, og beviste over deres holdninger og praksiser i møte med det mangfoldet de jobber med. I en samfunnsvitenskapelig sammenheng blir mangfold klassifisert ut ifra forskjellighetene blant de menneskene som bor i samfunnet. Det være sosiale klasser, utdanning, kulturer, funksjonsnivå, alder og kjønn (Larsen og slåtten, 2015, s. 43).

I sammenheng med dette vil jeg finne ut av hvordan personalets tanker og holdninger påvirker deres møter med det samfunnet som stadig er i endring og utvikling, og hvordan dette påvirker deres møter med mangfoldet både i praksis, og i hverdagen. I rammeplanen for barnehagens innhold og oppgaver står det «Årsplanen er et arbeidsredskap for barnehagepersonalet og dokumentere barnehagens valg og begrunnelser» (Kunnskapsdepartementet[KD], 2017, s. 37-38). Med støtte og bruk av det som fremmes i sitatet, og min nysgjerrighet til personalets holdninger og praksiser har jeg valgt å basere oppgaven min på analyse av to årsplaner fra to ulike barnehager. Formålet er å se hvordan personalets valg, holdninger og tilnæringspraksis fremmes i deres arbeid. Dette i samsvar med de føringene rammeplanen legger i arbeidet med et flerkulturelt mangfold i barnehagen.

1.2 Presentasjon av problemstilling

Når vi gjennom vår profesjon skal skrive en bacheloroppgave, skal vi på en hensiktsmessig måte definere, avdekke, forstå og presentere, men også representere et faglig problem som både har gjort oss nysgjerrig, og som vi anser viktig i forhold til vår yrkespraksis. Vi som studenter skal i den forstand knytte erfaringer fra praksis, og de tilegnede kunnskapsteoriene til det felles kunnskapsfeltet faget representerer. I følge Olav Dalland, skal vi med grunnlaget i kunnskap og erfaring også kunne vurdere våre egne praksiser, og se vår profesjonsutøvelse i kritisksamfunnsmessige, og etiske perspektiver (Dalland, 2015, s. 47).

1.3 Problemstilling

Ut ifra dette har jeg definert oppgavens problemstilling slik

På hvilke måter kommer personalets tilnærming til det kulturelle mangfoldet til uttrykk, ved de utvalgte årsplanene?

1.4 Presisering

Begrepet mangfold innbefatter en vid definisjon på ulikheter blant ulike forhold og fenomener. Det kan være i forhold til bøker, litteratur, religion, land osv. I utgangspunkt til oppgavens problemstilling, vil tilnærmingen av mangfold være i forhold til det kulturelle mangfoldet man møter i praksis. Jeg vil dermed ha en tilnærming og avgrensning av begrepet i forhold til de språklige, kulturelle og religiøse forskjellene innad i barnehagen (Gjervan, Andersen & Bleka, 2013, s.9). Videre vil jeg underbygge oppgavens problemstilling med underspørsmål, som vil besvares under oppgavens drøftingsdel.

- Hvordan kommer personalets holdninger og deres arbeid frem i årsplanen?
- Ser vi likheter mellom det som står i rammeplanen (2017), og det som kommer frem i årsplanene?

1.5 Oppgavens oppbygging

Oppgavens første kapittel innleder med bakgrunn for valgt tema, og presentasjon samt avgrensning av problemstillingen.

I oppgavens andre kapittel vil jeg både presentere og definere sentrale begreper knyttet til oppgaven. Her vil jeg dele begrepene kulturelt mangfold som to komponenter som utfyller hverandres betydning i denne oppgaven. Videre vil jeg også legge frem hva tilnærmingbegrepet inneholder.

I kapittel tre vil jeg belyse relevante teorier på bakgrunn av oppgavens problemstilling. Der vil jeg først innlede med mangfoldets historiske perspektiver i Norge, og deretter legge frem hvilke komponenter begrepet holdning består av. Dette gjør det lettere for dere som lesere å forstå, og lese oppgaven fra de samme perspektivene som meg.

Det fjerde kapitlet innledes med Michel Foucault bruk av makt begrepet, det i samsvar med våre tanker, samfunnets forventninger og resultatet av dette i praksissammenheng. Jeg skal også anvende hvordan usynlige antakelser (som makt) legger føring for våre praksiser, og for hva vi anser som rett og galt (diskurser). Til slutt vil jeg legge frem hva analyse av disse maktene og diskursene er (diskursanalyse).

Kapittel fem vil jeg presentere hva metode er og den valgte metodiske tilnærmingen. Deretter vil jeg anvende de etiske overveielsene som er foretatt, og til slutt presentere kort de valgte årsplanene.

I sjette og sjuende kapitlene vil jeg beretlege analysen min, og drøfte mine funn i lys av anvendt teori, og rammeplanen. Avslutningsvis skal jeg kort oppsummere og runde av oppgaven.

2. Begrepsavklaring

I det forrige kapitlet 1.0 presenterte jeg oppgavens innledning, bakgrunn for valgt tema, og problemstilling. Til sist la jeg frem avgrensningen rundt problemstillingen, og la frem oppgavens oppbygning. I dette kapitlet 2.0 vil jeg avklare sentrale begrepet knyttet til oppgavens problemstilling.

2.1 Kultur

Problemstillingen inneholder begrepet kulturelt mangfold, det er sammensetning av to begreper som løfter hverandres betydning i denne oppgaven. Kulturbegrepet kan defineres på ulike vis, alt etter ulike fagterminologier og deres definisjoner. Kultur anses som noe dynamisk, det vil si at det er noe som er i konstant endring, og som blir ført fra en generasjon til en annen. Det er noe som oppstår og dannes i sosialiseringrelasjoner med andre, og er noe man inkorporer til seg som medlem i samfunnet (Bergersen, 2017, s, 14-15). Parekh (2006) definerer kultur som:” ... a historically created system of meaning and significance or, what comes to the same thing, a system of beliefs and practices in terms of which a group of human beings understand, regulate and structure their individual and collective lives” (Hovdelien, 2014). I følge han er kultur noe menneskeskapt, som vedlikeholdes av mennesker og som påvirker menneskers forståelse, tolkninger og møter med verden rundt seg.

2.2 Mangfold

Mangfold begrepet som tidligere nevnt betegner ulikheter og refereres til mye mangt. I utgangspunktet kan begrepet innbefatte en variasjon om hva som helst. Borchgrevink og Brochmann beskriver mangfoldsbegrepet som noe som er "mykt som en pute, og like vanskelig å få tak i som et vått såpestykke" (Borchgrevink og Brochmann, 2008, s. 24). Andre knytter begrepet til ulikheter blant språk, kulturer og religioner. Men også ulikheter i forhold til kjønn, seksualitet, funksjonsnivå og alder. Gjervan, Andersen og Bleka skriver i boken "se mangfold" at personalets refleksjoner i forhold til det mangfoldet de møter i praksis, er et fundament som kan bidra til bevegelse både i tenkning og handling i arbeid med dem. Gjennom refleksjoner kan personalet få øye for nye sammenhenger, danne seg nye forståelser av barnehagehverdagen (2013, s. 11).

2.3 Tilnærming i barnehagen

Dersom vi slår opp tilnærming i den norske synonymordboken, får vi opp begreper som; metode, framgangsmåte, fremme, i nærheten av, nå, bære ned på, samsvarer med, ligne, møte og parallell (Tilnærming, s.a.). I den forstand handler tilnærming om hvilke måter personalet møter det kulturelle mangfoldet i barnehagen på, og hvilke metoder og mål som brukes i arbeid med dem. Tilnærming betegner de møtene og relasjonene mellom mennesker, og de forpliktelsene som ligger i dette. Inger Marie Lindboe skriver at i selve disse møtene med de(n) andre, kommer det moralsk ansvar til oss (Lindboe, 2011, s. 186) Og det er her refleksjon og kritisk blikk til egen praksis er et utgangspunkt for å bli bevisst det moralske ansvaret vi har som yrkesutøvere i barnehagen.

3. Teori

I det forrige kapitlet definerte jeg sentrale begreper knyttet til oppgavens problemstilling. I dette kapitlet skal jeg belyse relevante teorier, på bakgrunn av oppgavens problemstilling. Jeg vil først innlede med mangfoldets historie i Norge, og deretter dekonstruere hvilke oppfatninger jeg har av begrepet holdning. Deretter vil jeg skrive om hvilke komponenter som jeg mener blir summen av personalets holdning, og tilnæringsprosesser i praksiser. Dette gjør at dere som lesere kan se oppgavens teoretiske del, fra mitt perspektiv.

3.1 Mangfold I Norge

Norge i likhet med verden, er også i endring. Dette skyldes en rekke faktorer som medfører at verden er global, og ikke lokal lenger. Det vil si at den forflytter seg. En rekke faktorer påvirker denne økte globaliseringen. De tre viktigste faktorene for økt globalisering er forflytning av arbeids og produksjonsliv, kulturindustri, massemedia og at det er har blitt betydelig økning av folkevandring i verden (Aasen, 2012, s. 11).

Det norske samfunnet og menneskene i Norge har alltid vært sammensatt av mangfoldige befolkningsgrupper som samer, kvener, tatere og romanifolket (Gjervan et.al. 2013, s. 19). Disse blir regnet som nasjonale minoriteter eller urfolk, og er en betegnelse for minoritetsgrupper som i mange generasjoner har bodd i Norge, men som på ulike måter har skilt seg fra den etniske befolkningen.¹ Med tiden og årene kom det også innvandrede minoritetsgrupper (Sand, 2016, s. 20). I 1960-tallet var det året de første innvandrerne kom til Norge, for å fylle ledige jobber som hovedsakelig var vanskelig å rekruttere nordmenn til. Siden den gang har det kommet flere og flere mennesker, i økende tempo til Norge. Flere mennesker fører med seg større variasjon blant befolkningen, dette i forhold til ulike språk, kulturer og religioner. Det fører også med seg at ulike erfaringer, oppfattelser, forståelser, tanker og praksiser blir introdusert, og eksternalisert i det norske samfunn. Noe som igjen resulterer at det norske samfunnet består av flere kulturer, altså et flerkulturelt samfunn.

¹ Begrepsparet minoritet og majoritet brukes for å utrykke at det omhandler en gruppe som er i mindretall og flertall (Fandrem, 2018, s. 262).

Dersom vi i leser i rammeplanen kan vi se hvordan disse samfunnsendringene også har satt preg på hva som kreves av både barnehagene og personalet. «Økt mangfold og individualisering gir behov for demokratiforståelse, respekt for forskjellighet og positive holdninger til å leve sammen i felleskap.» (KD., 2017, s. 8). Jeg tolker sitatet som at barnehagene må være en respekterende, og inkluderende arena for det flerkulturelle samfunnet. Hvor man aktivt arbeider med positive holdninger til ulikhetene i samfunnet, og arbeide for å skape et inkluderende felleskap for de mangfoldighetene man møter på i barnehagehverdagen.

3.2 Konstruksjoner

I det forrige kapittel skrev jeg om hva kultur var, og hvordan det var et menneskeskapt fenomen, som både utvikles og uttrykkes i relasjonsprosesser med andre. Slik jeg forstår det, er det samarbeid mellom vår evne til å motta informasjon gjennom de sosiale samspillsrelasjonene vi er i, og våre evner til å trekke erfaringer fra dem, som blir grunnlaget for vår kulturoppfattelse. Dette er et utgangspunkt for at mennesker inkorporer kulturen i deres hverdag og deres liv. De erfaringene mennesker gjør i livet, er i følge Solveig Nordtømme prosesser som har betydning for deres forståelser av verden, og hvilke historier de vil fortelle om seg selv. Videre skriver hun at disse erfaringene kommer til i ulike prosesser som pågår kontinuerlig i menneskers liv. Prosessene betegner hun som konstruksjoner, som hun mener er de erfaringer, oppfatninger, tankeprosesser i og til ulike sammenhenger (Nordtømme, 2010, s. 15). I forhold til denne oppgaven og dens problemstilling, forstår jeg prosessene eller konstruksjonene i kontekst med menneskets holdninger.

3.3 Holdning

Holdninger kan forstås som en forutsigbar positiv eller negativ meningsreaksjon overfor en person(er), handling eller hendelse(er), og det er med på å styre hva vi mener er rett eller galt, godt eller dårlig. Disse reaksjonene er knyttet til våre oppfatninger og verdier, og kommer først til uttrykk eller til synet når en person handler eller sier noe (Bergersen, 2017, s. 20).

Min forståelse av holdninger er at det er møtepunktet mellom våre tanker, oppfatninger og indre mentale bilder av noe eller noen, og hvordan det resulterer i henhold til våre praksiser. Bergersen (2017) deler holdninger i tre komponenter. Den første handler om hvordan vi forholder oss til noe, om vi liker eller misliker det, eller er for eller imot noe. Det andre

komponenten er koblet til det kognitive, og blir knyttet til de kunnskapene og informasjonene til vår meningsreaksjon. Den tredje og siste komponenten i følge Bergersen, handler om våre oppfatninger og evalueringer i henhold til å utføre en handling. Det vil si at våre handlinger ses i lys av de konsekvensene det fører til, men også å se målet i handlingen. Disse komponentene kan trekkes inn i barnehagesammenheng, hvor personalets holdninger kan ses i lys av hvordan de retter arbeid sitt til mangfoldet de arbeider med. Dette påvirkes av hvilke kunnskaper de har om mangfoldet, som igjen resulterer deres handlingspraksis, og tilnærming av mangfoldet.

3.4 Tilnærming

Tilnærming handler i den forstand om hvordan disse usynlige maktene, de konstruerte oppfattelsene, verdiene og tankene kommer tilsynet i praksis. Summen av de tause sannhetene kan ha en innflytelse på personalets meningsreaksjon overfor det kulturelle mangfoldet i barnehagen. Tilnærming handler om hvordan personalet i barnehagen, arbeider for inkludering og synliggjøring av de mangfoldighetene de møter i barnehagen. Det finnes to ulike pedagogiske tilnærminger til mangfoldet, ressursorientert og problemorientert tilnærming. De holdninger personalet har og deres tilnærming til mangfoldet, blir en konsekvens for hvordan mangfoldet kommer til syne i det pedagogiske arbeidet (Gjervan et.al., 2012, s. 61).

3.4.1 Ressursorientert tilnærming

En ressursorientert tilnærming og holdning fører med seg en praksis, hvor mangfoldet og det flerkulturelle samfunnet ses på som naturlig og som en ressurs. Et slikt arbeid indikerer om en praksisholdning hvor man arbeider bevisst for synliggjøring og inkludering av de ulike menneskene man møter i hverdagen. Inkludering handler i den forstand om å gi rom for minoritetsgrupper og deres ulikheter i praksis, og rom for deres deltakelse som fullverdige samfunnsmedlemmer uten å tvinges til å gi slipp på sine ulikheter i storsamfunnet, og i barnehagen (Qureshi, 2009, s. 135).

3.4.2 Problemorientert tilnærming

Til forskjell på til den ressursorienterte holdningen og praksisen, hvor personalet ser verdimangfold som en ressurs, kan det av og til oppstå situasjoner hvor ulikheter blant språk, kultur og religion byr på utfordringer. Dette kommer frem når man ikke tar utgangspunktet i

barn og foreldres ulike språklige og kulturelle bakgrunn i barnehagens pedagogiske arbeid. Et slikt arbeid kan betraktes som en problemorientert tilnærming til mangfoldet (Gjervan, et al., s. 63). Det kan være en rekke faktorer som fører til en slik pedagogisk tilnærming. Kompetansemangel, eller at man har en holdning om at det ulikheter ikke hører til i de sosiale arenaene i samfunnet. Altså en holdning om at majoritetens språk og kultur, bør følges av alle. Brian Barry er kritiker av det flerkulturelle samfunnet, og han stiller spørsmål til samfunnets og deres ønske om å skape et inkluderende flerkulturelt samfunn. Han skriver «... Such expressions of difference belong in the private sphere and have no right to special treatment by society» (Hovdelien, 2014). Et slikt utsagn er et eksempel på hvordan våre holdninger, verdier og konstruksjoner av samfunnet påvirker hvordan vi anerkjenner og møter et flerkulturelt samfunn, og hvordan de kulturelle mangfoldighetene fremmes i barnehagen.

3.5 Anerkjennelse

Anerkjennelse er et fenomen som ikke lar seg definere eller avgrense så enkelt. Dette fordi begrepets forståelse i praksissammenheng, defineres individuelt. Noen ser på ros som en form eller en praksis for anerkjennelse. Andre vil anse anerkjennelse som implisitt til å være tolerant, overfor noe(n) andre. Tolerant overfor det som er ulikt en selv, og til det som er ukjent for den (Kristiansen, 2014, s. 13). Jeg forstår begrepet anerkjennelse som det møtetpunktet mellom å rose noen, og å være tolerant overfor noen. Å rose handler om mer enn å bare gi tilbakemelding. Det krever at man ser og er lydhør overfor motparten. I tilknytning til den ressursorienterte tilnærmingen så handler ros i den forstand om å både se mangfoldets ulikheter, men også skape en inkluderende praksis. Toleranse i forhold til anerkjennelse, krever et personale som tar seg tid til å reflektere rundt de mangfoldighetene som er representativt i både samfunn, og i barnehagen, og som har en pedagogisk tilnærming som ønsker å gi rom for de mangfoldet til å bruke” hele seg” (Salole, 2013, s. 154).

4. Å forstå makt som diskursiver ved analyse

Grunnleggeren av begrepene makt og diskurser var den franske filosofen Michel Foucault. Foucault var opptatt av forholdene mellom makt, frihet og subjektiviteter i ulike sosiale sammenhenger. Han ønsket å synliggjøre hvordan forholdene mellom menneskets tanker, samfunnets påvirkning og utførte praksiser hang sammen. Foucault så på den menneskelige kroppen som bærer av makt. Hans bruk av begrepene makt og kropp, opererte til noe mer enn det vi bruker i vår dagligtale. I følge Foucault kan ikke kroppen kun forstås fra et fysiologisk eller biologisk perspektiv, slik leger og historikere har studert den. Han mente at den også måtte forstås i lys av de sosiale forholdene den befant seg i. I følge han var ikke kroppen bare fysisk tilstede i samfunnet, men den var også utsatt for makt og herredømme (Foucault, 1999, s. 28). I praksissammenheng anså Foucault maktens og herredømmes påvirkning på individet som “underkuelse” av kroppens tilstedeværelse i relasjon med andre. Han skrev at den menneskelige kroppen i praksissammenheng “kan bare bli drivkraft, ved å være på samme tid produktiv kropp og underkuet kropp” (Foucault, 1999, s. 28). Vi som yrkesutøvere er også påvirket av den makten som eksisterer i både samfunnet og i barnehagen. Omgivelsenes makt og herredømme tar vi til oss, noe som dernest fører til at vi uten bevissthet utøver og praktiserer den. Foucault skrev videre at denne underkuelsen og makten, ikke trer frem ved fysisk eller ved bruk av vold. «Den kan være beregnet, organisert, teknisk sett veloverveid, raffinert, uten bruk av verken våpen eller skremselsmetoder- og like fullt vedbli å være en underkuelse av fysisk art» (Foucault, 1999, s. 28).

For å danne meg et større forståelsesperspektiv av Foucaults makt begrep og definisjon, har jeg også valgt å se på hvordan andre har bruk og tolket definisjonene hans. Live Alice Pope er en av mange forfattere og teoretikere som har tolket Foucaults maktdefinisjon. I følge Pope, så ikke Foucault på makt fra et tradisjonelt tenkningsperspektiv, hvor makt kanskje ses i forhold til at noe(n) hevet seg over noe annet, ved synlige maktbruk. Eller hvor makt forstås som noe som kommer fra en “konkret” kilde eller et sted. I følge Pope var Foucaults syn og definisjon av makt operert til nyere tenkning, altså et postmodernistisk tenkningsperspektiv. I postmodernistiske teorier og Foucault, forstås makt som noe alle mennesker besitter, utøver eller produserer, uten at de nødvendigvis er bevist over det (Pope, 2009, s. 55).

4.1 Diskurser

Diskursbegrepet er et om stridende begrep, som er vanskelig å fastsette i en entydig definisjon. Dette kan skyldes at begrepet knyttes til våre tanker, følelser, oppfattelser, og er noe som verken kan ses eller høres. Michel Foucault definerte diskurser som noe usynlig, som uttrykkes gjennom språk og tekst. Det påvirker oss i beslutningsprosesser og våre måter å uttrykke oss på (MacNaughton, 2005, s. 20). Han skriver «at makten som utøves, ikke må tenkes som en egenskap eller eiendom, men som en strategi, at dens virkning ikke tilskrives en "tilegnelse", men manøver, taktiske handlinger, teknikker og funksjonsmåter» (Foucault, 1999, s. 29). Mine tolkninger av Foucaults utsagn, er at makt er noe som påvirker våre tanker ift. ulike forhold, og det er med på å styre hvordan vi drives frem i arbeidssammenheng. Det er det herredømme og maktene i omgivelsenes, samfunnets og relasjonene som påvirker våre konstruksjoner på hva vi anser som rett og galt, noe som igjen resulterer med å danne seg til et sett med verdier og briller som vi tar med oss videre igjen i ulike situasjoner, og hendelser som f.eks. i møte med kulturelle mangfoldet.

Øivind Bratberg tolket Foucaults diskursbegrep som noe som får makt når det produseres mer enn en gang. Han skriver at "... diskurser gis" fast form" som etablerte verdisett og slik legges avgjørende premisser for hvordan vi forstår verden omkring oss" (Bratberg, 2014, s. 30). Slik jeg forstår det handler diskurser om hva som ligger til grunn for våre praksiser, hvordan disse praksisene utøves, opprettholdes og kommuniseres språklig. Diskurser i forhold til makt handler om hvordan våre tanker om ulike forhold etablerer seg til verdier, normer og regler som vi forholder oss til, og som vi praktiserer. Diskursene er knyttet til våre oppfattelser av det rundt oss, og hvordan vi opplever og definerer oss selv i ulike situasjoner.

I en barnehagesammenheng handler makt om hvordan våre tanker legger til føring for de praksisene vi utøver og anser som normale. Altså hvordan våre konstruerte tanker blir et resultat for hvilke normer, verdier og regler som vi lever etter i barnehagesammenheng. Begrepenes innhold og definisjoner blir en konsekvens for hvordan barnehagene møter det kulturelle mangfoldet. Og hvordan deres arbeid enten legger opp til en inkluderende arbeidspraksis, eller en praksis som baserer seg på å like gjøre minoritetene (mangfoldet), majoriteten. De diskursive maktene (verdiene) legge rammer for hva som anses som akseptabelt og tillatt å både si og gjøre, det er dermed med på å forme det pedagogiske arbeidet (Pope, 2009, s. 55).

4.2 Diskursanalyse

Det finnes en rekke ulike analyse metoder man kan bruke ved tilnærming av tekster. Ulike analyse metoder har til felles at de undersøker menneskeskapte kommunikative fenomener som dannes i forskjellige sosiale sammenhenger. Det finnes ulike disipliner og ulike måter å anvende diskursanalyse på. Enten det er humanistisk eller samfunnsvitenskapelig tilnæringsmetode som anvendes i forhold til det man ønsker å analysere, har diskursanalyse og disse metodene til felles å kombinere analyse av ytringer, tekster og kommunikative handlinger. Det vil si at det som analyseres, er altså meningsskapende og kommunikative praksiser på mikronivå i relasjon til samfunnsmessige, og sosiokulturelle strukturer på makronivå (Hitching og Veum, 2011, s. 11). Analyse av et dokument handler om å dele opp dokumentet i noe mindre elementer. Fremme og fokusere på det som er relevant for problemstillingen, og se på dokumentet som skal undersøkes, som sammensatt av enkelte bestanddeler. Ved analyse er målet å avdekke et budskap eller mening, og finne et mønster i materialet (Christoffersen og Johannessen, 2012, s. 94).

Diskursanalyse i følge Askland og Rossholt, er ikke bare en teori, men flere teorier som er sammensatt. Ved diskursanalyse ønsker man å kartlegge og tydeliggjøre hva som ligger i grunn for våre oppfattelser i forhold til samfunnet rundt oss, og våre sosiale praksiser (Askland og Rossholt, 2009, s. 92). Det handler dermed om å finne møtepunktet mellom våre indre konstruksjoner av samfunnet og mangfoldet (maktediskurser), og våre handlinger i praksis. Paul Martin Opdal argumenterer for at analyse av språkbruk i daglige tekster, dokumenter og offentlige styringsdokumenter kan avdekke innhold i begreper ut fra uttrykket de bæres av. Det innebærer at vi ikke bare retter fokuset på å analysere dokumentets mening, men også ser på dets funksjon, og hva den kunnskapsmessig konstruerer og gjør i praksis (Opdal, 2008).

5. Metode

Innledningsvis skrev jeg at oppgavens formål er å finne hvordan personalets holdninger kommer til uttrykk i deres årsplaner. Jeg har dermed i de forrige kapitlene både anvendt ulike teoretiske perspektiver som jeg mener kan gi en bredere forståelse av holdningsbegrepet, samt hva som betegner diskurser, makt og diskursanalyse. I dette kapitlet skal jeg presentere hva metode er og hvilke metodisk tilnærming jeg har benyttet meg av. Jeg vil også benevne de etiske overveielserne jeg har foretatt meg i valg og arbeid med årsplanene.

5.1 Hva er metode

Metode er et verktøy som har til hensikt å strukturere teoretikerens funn, og utforskning på en oversiktlig, og forståelig måte. Metoden skal hjelpe meg til å finne data til det valgte tema jeg har et ønske om å anvende. I følge Dalland skal metode gi oss gode data, og belyse spørsmålet til forskeren på en faglig og interessant måte. Det skal være en slags pekesnor mot forskerens mål. Metode er dermed et redskap som skal hjelpe meg å samle inn data ift. det jeg ønsker å undersøke (Dalland, 2013, s. 111-112).

5.2 Oppgavens tilnæringsmetode

Bergland og Jæger skriver «at det er vanskelig å vite hvilken metode man skal velge. Ideelt sett er det problemstillingen som styrer dette valget, men valg av metode kan også medvirke til valg av tema og problemstilling» (Bergland & Jæger, 2014, s. 66). Den valgte metodiske tilnærmingen til oppgaven er valgt på bakgrunn av de temaene som har gjort meg nysgjerrig, og oppmerksom på de endringene i samfunnet, og personalets yrkes praksiser til det kulturelle mangfoldet de arbeider med. Ved undersøkelse eller analyse av deres holdninger, gjennom bruk av årsplanene blir den valgte metoden bygd i hovedsak til humanvitenskapeligsyn. Denne kunnskapstradisjonen studerer mennesket og menneskeskapte fenomener som makt, kultur, språk og diskurser (Dalland, 2012, s. 51). På bakgrunn av dette er diskursanalyse den valgte metodiske tilnærmingen for denne oppgaven. Som tidligere nevnt er diskursanalyses poeng å se forholdene mellom språklige systemer, og dets påvirkning av måten vi oppfatter virkeligheten på (Johannessen, Tufte & Christoffersen, 2016, s. 223). Diskursanalyse av oppgaven, skal hjelpe meg å se hvordan personalet arbeider med de ulike språklige, kulturelle og religiøse ulikhetene i barnehagen.

5.3 Årsplanene som analysematerial

Årsplanene jeg har valgt å analysere betegnes som dokumenter. I følge Christoffersen og Johannessen (2012) er dokument et «skriftlige, og bevarte nedtegnelser av personers tanker, handlinger eller skaperverk. Dokumenter eller tekster har til hensikt om å gi informasjon om et saksforhold nedtegnet på et spesielt tidspunkt, og spesielt sted» (Christoffersen og Johannessen, 2012, s. 88). Denne skildringen av hva et dokument er, og hvilke formål et dokument har, er også å finne i rammeplanen i henhold til årsplanenes innhold og mål. Der står det at årsplanen ikke bare er et arbeidsredskap for personalet, men at den også kan gi informasjon om barnehagens pedagogiske arbeid til myndighetsnivå, og til andre interesserte (KD, 2017, s. 37).

5.4 Forskningsetiske overveielser

Etikkens formål er å kunne se hva som er rett og galt i ulike situasjoner. De dreier seg om normene for riktig og god livsførsel. Etikken skal hjelpe oss å overveie og vurdere de avgjørelsene vi foretar oss i hverdagen. Som forsker og kunnskapssøker i et fagfelt som både berører andres teorier og praksiser, er det også viktig å ha etiske overveielser i tilknytning med data materialene som samles inn. Målet med vår forskning som studenter er å vinne ny kunnskap og innsikt, i det forskningsfeltet vi undersøker. De etiske overveielsene vi må foreta oss, er at disse ikke påfører skade eller unødvendig belastninger for de informasjonskanalene vi benytter oss av (Dalland, 2017, s. 236). I denne oppgaven var deler av de valgte dokumentene (årsplanene) hentet gjennom internett. Internettforskning har også de samme forskningsetiske prinsippene som i andre sammenhenger.

Årsplanene er informasjonsbærende offentlige dokumenter, og er tilgjengelig for allmenheten (KD, 2017, s. 38). Jeg har valgt å anonymisere de valgte årsplanenes opplysninger, da jeg ikke ser relevansen til å oppgi informasjon som vedrøre dem, i forhold til oppgaven min. Jeg leste meg opp om dette både på nett, og blant litteraturbøker. Jeg brukte nettsider som Norsk senter for forskning (NSD), og de nasjonale forskningsetiske komiteene (NESH) for å gjøre meg kjent med de etiske vurderingene jeg måtte betrakte på forkant og i prosess av innhenting av data. Anonymiserte opplysninger i denne sammenheng vil si når opplysningene ikke på noe som helst vis kan identifisere personopplysninger (som kjønn, alder, sted, institusjon, stilling etc.) i datamaterialet (årsplanene) (Dalland, 2017, s. 239).

5.5 Presentasjon av årsplanene

Under prosessen av innhenting av årsplanene, hadde jeg et fokus om å finne to årsplaner, som brukte deres arbeid på ulike måter. Dette fordi at jeg ville se hvordan to ulike arbeidsmetoder, kunne skildres, og fordi jeg vil vise hvordan ulike praksistilnæringer til det kulturelle mangfoldet kunne fremmes i praksis og i analysen. Et par dager med søking gjennom internett, og mye vurdering sammen med veileder fant jeg to årsplaner som ga meg ulike innhold. Jeg har dermed foretatt et valg om å anonymisere institusjonene, og dermed presenterer jeg deres årsplaner, som barnehage 1 (2017-2018), og barnehage to (2017)

De valgte barnehagene er to avdelingsbarnehager, fra to ulike kommuner i Norge. Barnehagen 1- er en realfagsbarnehage, som har å fremme fagområdene «Antall, rom og form» og «Natur, miljø og teknikk.» Den andre barnehagen har et flerkulturelt satsingsområde, noe som vil si at de satser på et flerkulturelt og mangfoldig arbeid i deres pedagogiske virksomhet.

6. Analyse

I dette kapitlet vil jeg legge frem de elementene ved årsplanen som jeg har kodet. Deretter skal jeg trekke de teoretiske perspektivene som er anvendt i kapitel 3, og makt diskursene i kapitel 4. Dette i tilknytning til de materialene som er trukket frem i årsplanen.

6.1 Analyse struktur

Analyse som nevnt tidligere, handler om å dele det dokumentet som skal analyseres i noen mindre biter og elementer. Som forsker må jeg systematisere den informasjonen som årsplanene bærer meg seg, og trekke ut relevant data i favør til oppgavens forskningsspørsmål. Det vil si at jeg må gå gjennom dokumentet, og finne frem meningsbærende elementer i materialet. Christoffersen og Johannessen kaller denne prosessen for koding, av et dokument. «Å kode betyr å sette merkelapper eller navn på utsnitt av teksten. Det kan være enkeltord, setninger, avsnitt eller lengre tekstutsnitt av teksten.» (Christoffersen og Johannessen, 2012, s. 101). Koding hjelper forskeren å filtrere relevant informasjon, fra mindre relevant informasjon. Når jeg skriver «mindre relevant» informasjon, mener jeg ikke at deler av årsplanen er mindre relevant enn den andre, men at det ikke har en tilknytning til min oppgave, og dens problemstilling.

Under kodingsprosessen var målet å finne setninger og begreper i årsplanen knyttet til et flerkulturelt arbeid. Målet var å finne begreper som direkte innholdet og fremviste et kulturelt arbeid. Enten språklig, kulturelt eller ved religiøse markeringer. Jeg leste først gjennom deres innledninger og presentasjon av barnehagene. Her kunne jeg se om personalet og barnehagen inkluderte mangfoldet i deres arbeidspedagogikk. Dernest var fokuset å finne andre punkter som hadde utsagn i tilknytning til et kulturelt arbeid. Til sist valgte jeg å se på deres kalender og arrangementer for året. Her kunne jeg fremheve hvilke andre høytider og arrangementer de markerte. I analysedelen min vil jeg først legge frem de setningene i årsplanene, som fremmer et flerkulturelt arbeid, deretter vil jeg legge frem setninger fra resten av årsplanen som frembringer deres arbeid med mangfoldet. Til sist vil jeg kode frem utsnitt under deres kalender og arrangementer.

Jeg vil bare klargjøre at jeg ikke har noen relasjon til noe av barnehagen, annet enn å lese deres årsplaner. Hva jeg legger frem, og mine tolkninger er nødvendigvis ikke det fullstendige bilde av deres praksiser. Det som fremmes er det som opptar meg, og mine tolkninger i fokus til det forskningsspørsmålet jeg skal forske, og besvare i oppgaven.

6.1.1 Presentasjon av barnehagene

Begge barnehagene innleder med skildring av barnehagenes forhold, som antall voksne og barn i barnehagen. Samt informasjon om deres bygningsareal, som uteområde og indre struktur. Videre skriver de:

Barnehage1: «... barnehage vil du møte et personale som sammen med barna skaper meningsfulle barnehagehverdag, rik på gode opplevelser, lek og læring. Vi har et stort fagmiljø, som bidrar til inspirasjon samt større bredde på erfaringsdeling og refleksjoner.» (2017-2018, s. 6)

Barnehage2: «Vi ønsker å fremme den enkeltes bakgrunn og interesser, og dette ønsker vi å bruke som ressurs i barnehagen vår. Her skal man oppleve musikk, mat, tradisjoner og lukter fra ulike verdenshjørner, men også refleksjoner rundt viktigheten av felleskap, nestekjærighet og solidaritet» (2017, s. 5).

Sitatene som er trukket frem fra årsplanene, viser at begge barnehagene bruker refleksjon i sin barnehagepraksis. Ved videre lesing, kunne jeg trekke ut vesentlige ord og setninger, om deres arbeid.

6.1.2 Barnehagenes arbeid med det kulturelle mangfoldet

Dette legger de frem i de øvrige delene i årsplanene:

Barnehage1 «At personalets skal arbeide for synliggjøring og fremme mangfoldet og ulikheter som grunnlag for opplevelser, utforskning og læring”. Og” Tilrettelegge for meningsfulle opplevelser og støtte barnas identitetsutvikling og positive selvforståelse”. Og at personalet skal” møte alle barn med åpenhet, varme og interesse og vise omsorg for hvert enkelt barn» (2017-2018, s. 6)

Barnehage2- «Barna skal bli kjent med ulike kulturer og ulike måter å tenke og gjøre ting på. De skal bli kjent med de ulike kulturene og religionene som er representert i barnehagen, og

reflektere rundt hva som er felles. Barnehagen skal formidle verdier som respekt, nestekjærlighet og toleranse” (2017, s. 5). Videre skriver de, ” Vi vil gi barna felles opplevelser til tradisjoner og høytider i de ulike kulturene som er representert i barnehagen. Vi vil fremme barnas interesse og positive holdninger til menneskers og kulturens likheter og ulikheter» (2017, s. 8).

I den første årsplanen legges det frem at personalets arbeid baserer seg på synliggjøring, og fremme ulikheter som grunnlag for opplevelser, utforskning og læring. De skriver at deres arbeid tar sikte på å møte alle barn med åpenhet, varme, og interesse. Deres praksis bygger på å se den enkeltes behov for omsorg.

I den andre barnehagen innleder de med at deres praksiser baserer seg på at barna skal bli kjent med ulike kulturer, og ulike måter å tenke og gjøre ting på. Dette gjennom å bli kjent med de ulike religioner og kulturene som er representert i barnehagen. De bruker mangfoldighetene som en ressurs, som kan føre til fellelæring. Barnehagens arbeid bygger også på å formidle verdier som respekt, nestekjærlighet og toleranse. Ytterligere skriver de også at de vil gi barna felles opplevelser knyttet til tradisjoner og høytider i de ulike kulturene som er representert i barnehagen, og at de vil fremme interesse og positive holdninger til menneskers kulturelle likheter og ulikheter.

6.1.3 Arrangementer og andre aktiviteter i barnehagene

Ytterligere har jeg også som nevnt valgt å se på barnehagens arrangementer og aktiviteter.

Høytidsmarkeringene som var representert i begge årsplanene var knyttet til kristendommen. Begge årsplanene hadde oppført påskefrokost, Lucia, nissefest og høstfest. At disse var oppført i begge årsplanene var ikke overaskende. Disse verdiene og holdningene kommer også frem i Rammeplanen, under barnehagens verdigrunnlag. Der står det ” Det fremgår av barnehageloven § 1 at barnehagen skal bygge på grunnleggende verdier i kristen og humanistisk arv og tradisjon.” (KD, 2017, s. 7). Et annet arrangement som var oppført på begge årsplanenes, var den samiske nasjonaldagen. Denne feiringen, i likhet med markering av de kristelige høytider, er også forankret i ulike styringsdokumenter som barnehageloven, grunnloven og rammeplanen. I rammeplanen står det følgende;

«Norge har, med bakgrunn i urfolks særlige rettigheter, en særlig forpliktelse til å ivareta samiske barns og foreldres interesser, jf. Grunnloven § 108, barnekonvensjonen art. 30

og ILO-konvensjonen. Samiske barn i barnehage skal få støtte til å bevare og utvikle sitt språk, sin kunnskap og sin kultur uavhengig av hvor i landet de bor» (KD, 2017, s. 8).

Både markeringene av de kristelige høytidsdagene og feiringen av samenes nasjonaldag, viser til at begge barnehagene og personalet har diskursive holdningspraksiser, som anser dette som normalen for aktiviteter og arrangementer i barnehagene. Det er de også, ettersom at Norge bygger sin grunnlov på grunnleggende verdier i kristen og humanetisk arv, og tradisjoner. Min nysgjerrighet var om barnehagene markerte andre høytider, og begivenheter i tilknytning til andre religioner eller tradisjoner.

I den første barnehagen var det ikke flere aktiviteter eller arrangementer vedrørende andre religioner eller livssyn å lese om. De hadde ingen andre aktiviteter på deres oppsatte arrangementer, som kunne vise til inkludering av andre kulturer eller religioner.

I den andre barnehagen derimot, var det flere mangfoldige kulturbegivenheter å finne. De markerte blant annet lanternefest, Eid markering og FN-dagen i barnehagen. Jeg tolker deres arbeidspraksis, som en ressursorientert arbeidspraksis, som jobber bevisst med de mangfoldighetene som er representert i barnehagen. Dette ikke bare kulturelt, men også religiøst og tradisjonelt sett. Gjennom deres årsplan viser de til at de ikke bare nevner et ønske om å fremme og synliggjøre det mangfoldet som er i barnehagen, men de viser også at de betrakter rammeplanens diskursive holdninger i sitt pedagogiske arbeid.

6.2 Maktdiskurser I rammeplanen

Foucault i forhold til makt og kropp skrev om hvordan kroppen befant seg i et politisk felt, Han skildrer dette feltets slik: «Myndighetene har et direkte grep om den, omslutter den, merke den, dresserer den, piner den, tvinger den til å arbeide, forplikter til å delta i seremonier, avkreve den tegn» (Foucault, 1999, s. 28). Som yrkesutøvere i et samfunnsinstitutt, befinner vi også oss i et felt av politisk innvirkning. Dette i forhold til å at vi må følge og forholde oss til en rekke lover, og statlige dokumenter som legger føring for hvilke holdningspraksiser som er ønskelig. I tilknytning til Foucault kan makt forstås verdiskapende prosesser.

Rammeplanen er et offentlig styringsdokument, som inneholder sammensetning av barnehageloven, og en nasjonal rammeplan. Disse to styringsdokumentene gir instruks for

hvilke oppgaver som skal ligge i grunn i barnehagens arbeid. Barnehagene skal dermed basere sin pedagogiske virksomhet, i tilknytning til Rammeplanens intensjoner, innhold og mål. (KD, 2017, s. 3). Rammeplanen gir føringer for hvilke holdninger og verdier som skal fremmes i både møter og arbeid med det kulturelle mangfoldet i barnehagen. Jeg ønsker dermed å trekke et par sentrale sitater fra Rammeplanen, og i lys av oppgavens problemstilling I rammeplanen står det bl.a.:

Barnehagen skal fremme respekt for menneskeverdet ved å synliggjøre, verdsette og fremme mangfold og gjensidig respekt. Barna skal få oppleve at det finnes mange måter å tenke, handle og leve på. Samtidig skal barnehagen gi felles erfaringer og synliggjøre verdien av fellesskap. Barnehagen skal vise hvordan alle kan lære av hverandre og fremme barnas nysgjerrighet og undring over likheter og forskjeller (KD., 2017, s. 9).

Barnehagen skal bruke mangfold som en ressurs i det pedagogiske arbeidet og støtte, styrke og følge opp barna ut fra deres egne kulturelle og individuelle forutsetninger. Barnehagen skal synliggjøre variasjoner i verdier, religion og livssyn (KD. 2017, s. 9).

Barnehagen skal skape interesse for samfunnets mangfold og forståelse for andre menneskers livsverden og levesett. Gjennom å samtale om og undre seg over eksistensielle, etiske og filosofiske spørsmål skal barn få anledning til selv å formulere spørsmål, lytte til andre, reflektere og finne svar (KD. 2017, s.55).

Endringer i samfunnet påvirker også endringene i barnehagene. Det ser vi også i forhold til samfunnets forventninger til barnehagen. Slik det fremmes i de overnevnte sitatene, skal ikke barnehagene kun rette fokuset mot mangfoldet som er representert i barnehagene. Men de skal også skape interesser for det flerkulturelle samfunnet. Et samfunn som er i endring, fører til at både barn og voksne i det norske samfunnet, vil møte på samfunnets ulikheter. Dermed anser jeg viktighetene av å arbeide bevisst, til å egne holdninger, og praksiser.

7. Drøfting av analysen, I lys av teori og rammeplanen

Under dette kapitlet skal jeg anvende det som var frembrakt i analysedelen, og drøfte det i lys av både anvendte teorier, men også i forhold til rammeplanen som et diskursbærende og verdiformidlende dokument.

7.1 Barnehage 1

Barnehagen én skriver at deres pedagogiske virksomhet, ønsker å *fremme og synliggjøre mangfoldet*. De skriver ikke noe om hvem dette mangfoldet er, og viser heller ikke hvordan deres praksiser betrakter å arbeide med å fremme og synliggjøre dem. Verken under arrangementer og i andre deler av årsplanen, legges det frem skildring som representerer et arbeid med mangfoldet.

Ved det forrige kapittelet hentet jeg frem ulike sitater fra rammeplanen om hvordan barnehagene skal arbeide, og møte det flerkulturelle samfunnet i barnehagen. Der stod det blant annet at barna skal få oppleve at det finnes mange måter å tenke, handle og leve på (KD., 2017, s. 9). Dette fører til at jeg stiller spørsmål om hvordan dette en praksissammenheng, kan skje dersom det ikke fremmes eller synliggjøres andre måter å tenke, handle eller leve på, annet enn kristelige høytidsmarkering og samiske nasjonaldagsfeiring. Mine tolkninger i tilknytning til Bergersen inndeling av holdninger, er at i denne barnehagen har personalet en monokulturell holdningspraksis, og diskurser om at norske verdier og høytider er det normale, riktige og viktige å representere i barnehagen (Bergersen,2017, s. 20). Og en praksisholdning som baserer seg på at ulikheter er utfordrende arbeid å frembringe i et sosialt felleskap (Gjervan et al., 2013, s. 64).

Videre under det samme sitatet fra rammeplanen står det, at barnehagen skal vise hvordan alle kan lære av hverandre, og fremme barnas nysgjerrighet og undring over likheter og forskjeller (KD., 2017, s.9). Et punkt som opptok meg under deres presentasjonsdel, var at deres arbeidstiltak for å fremme og synliggjøre mangfoldet var, i assosiasjon til ulikheter som grunnlag for opplevelser, utforming og læring. Et arbeid med det kulturelle mangfoldet, kan medføre bestrebelser om å fremheve det særegne som oppleves forskjellige og annerledes (Knudsen, 2011, s.256).

Et slikt fokus i praksissammenheng kan være med å skape en skillevegg mellom majoriteten og minoriteten. Noe jeg ikke anser som fremmede eller synliggjøring av mangfoldet på en positiv måte, men som kan ytterligere føre til en praksisholdning, som baserer seg på et «vi» og «dem».

En problemorientert tilnærming handler ikke alltid om å ha en holdning, som baserer seg på at kulturelle ulikheter ikke hører til i sosiale kontekster, slik Brian Berry antyder. Det forårsakes av usikkerhet og utfordringer som oppstår, overfor det ukjente man møter. Det er både lov og normalt skriver Hildegunn Fandrem, men hvilke konsekvenser det fører med seg videre i møte, og arbeid med det kulturelle mangfoldet bør reflekteres og snakkes om (Fandrem, 2018, s. 279). På denne måten kan man åpne for nye perspektivdannelse, utvikling, og læring som baserer seg på gjensidig dialog, og anerkjennende og inkluderende barnehagepraksis.

7.2 Barnehage 2

Barnehage starter med skildring av barnehagen som en arena, som ønsker å fremme den enkeltes bakgrunn og interesser, dette ved å bruke individuelle ulikheter som en ressurs i barnehagen. Deres arbeid baserer seg ikke bare på å inkorporere den enkeltes ulikhet i barnehagen, men de ønsker også å gi opplevelse av musikk, mat, tradisjoner og lukter fra ulike verdenshjørner. Ved å lese dette utsagnet viser barnehagen at de ikke bare betrakter mangfoldet i barnehagen i sin pedagogiske virksomhet. Men også samfunnets forskjelligheter i forhold til mat, musikk, tradisjoner og lukter. Mine tolkninger av de elementene som er trukket frem ved denne årsplanen er, et personale som har en bevisst holdning i sitt arbeid med det kulturelle mangfoldet de jobber i praksis med. Jeg forstår det slik at deres arbeidspraksis bygger på en bevissthet til de menneskene i dere hverdag, både i barnehagen og i samfunnet.

Ytterligere ser jeg også at deres arbeidspraksis gjenspeiler seg i de føringene rammeplanen legger for barnehagene. Der står det: «Barnehagen skal bruke mangfold som en ressurs i det pedagogiske arbeidet og støtte, styrke og følge opp barna ut fra deres egne kulturelle og individuelle forutsetninger. Barnehagen skal synliggjøre variasjoner i verdier, religion og livssyn» (KD. 2017, s. 9).

Videre skriver de at barna skal bli kjent med ulike kulturer og ulike måter å tenke å gjøre ting på. De skal bli kjent med de ulike kulturene og religionene som er representert i barnehagen, og reflektere rundt hva som er felles. Dette viser at de har et stort repertoar av de mangfoldighetene i deres praksishverdag. Repertoaret de har kan trekkes opp til Bergersens andre punkt i forhold til holdninger, som hun anvender og presenterer i kontekst med de kunnskapene og informasjonen, som påvirker vår meningsreaksjon (Bergersen, 2017, s. 20).

Samtidig viser de at de ikke bare har en bevissthet til de flerkulturelle menneskene, men at de også ønsker å skape en praksis som bygger på å skape fellesopplevelser. En anerkjennende praksis baseres på toleranse for det som er ulikt hverandre, og ros til å fremme dette i et felleskap, som igjen kan trekke lærdom og forståelse av hverandre. Dette knyttet til tradisjoner og høytider som hvert enkelte har med seg. Jeg tolker deres tilnærming til mangfoldet, som en ressursorientert holdningspraksis hvor deres arbeid baserer seg på å skape inkluderende felleskap i barnehagens pedagogiske arbeid. Og at mangfoldighetene anses like viktig som majoritetens kultur, høytidsmarkering og språk (Qureshi, 2009, s. 135).

I følge Parekh krever en slik konstruksjonsholdning til det kulturelle mangfoldet: «... some form of creative dialogue to develop between cultural groups in a society where their respective moral vision are discussed and considered on equal terms ... » (Hovdelien, 2014). Jeg får inntrykket av et personale som både er reflektert, og som har en holdningspraksis som jobber bevist med å skape åpne møter mellom de ulike subjektene i barnehagen. Tilnærming slik jeg skrev innledningsvis, handler om metoder, fremgangsmåter og møter. Dette i forhold til det kulturelle mangfoldet i en barnehagesammenheng.

8. Avslutning

Norge er i likhet med verden, også i endring. I et samfunn som stadig vokser og endrer seg, blir også barnehagene påvirket av disse samfunnsmessige endringene. I denne oppgaven har jeg analysert hvordan ulike diskurser, og holdninger fremmes i barnehagen. Dette ved å analysere, kode og frembringe utsnitt fra de valgte årsplanene. (Christofferssen og Johannessen, 2012, s. 101).

Som yrkesutøver i et samfunnsinstitutt har vi et moralsk ansvar som vi er nødt til å reflektere rundt. Som nevnt har refleksjon et agentskap om å synliggjøre hvilke konstruksjoner, holdninger, og praksiser vi produserer og reproduserer. Refleksjon er med på å synliggjøre diskursenes makt, og hvordan kroppen vår er underkuet av omgivelsen. Diskursanalyse av årsplaner med to ulike satsingsområder, har gjort meg bevisst på at refleksjon og kritisk blikk til egen praksis er nødvendig. Samt at det kan synliggjøre hvordan makt ved politiske føringer påvirker oss. Barnehagens satsingsmål har jeg fått inntrykk av, at de har lagt seg til å bli styrende diskurser på hva som skal fremmes og arbeides med, og hvordan dette skal gjøres. Ytterligere har jeg også brukt Michel Foucault definisjon av begrepene makt og diskurser. Nettopp for å få et innblikk, og tolkning av begrepene innhold på egenhånd. I følge Foucault er diskurser;

En mengde store og små prosesser, som ble til på forskjellige vis og på forskjellige steder, men som falt sammen med hverandre, gjentok seg, etterlignet og støttet seg til hverandre- skjønt at de hadde hvert sitt anvendelsesområde- disse fløt sammen til én bevegelse, og etter hvert tegnet konturen seg av en almen metode. (Foucault, 1999, s. 128).

Refleksjonens plass er å utfordre personalet til «Å gjøre det familiære til noe fremmed, gjøre usynlige antakelser og verdier synlige, og kvitte seg med praksiser som blir tatt for gitt» (Gjervan, et al. 2013, s. 13). Vi må stille spørsmål til de rådende diskursene og de kunnskapene som fremmes i møte med det kulturelle mangfoldet. Foucault skrev at man er «nødt til å bryte med en hel tradisjon, og tørre å tro at makt og dets kunnskaper kan gjøre gal» (Foucault, 1999, s. 29).

I følge Statistisk sentralbyrå var det 46 329 minoritets barn i barnehagen i 2016. Statistikken viser til en økning på 7 prosent, fra året før der igjen (Utdanningsdirektoratet, 2018). Dette

viser at barnehagene vil, før eller siden, møte på barn og foreldre med ulike kulturelle bakgrunner. Bevissthet til eget arbeid vil i den forstand som vist, bygge på praksiser som er med på å gjenspeile det flerkulturelle samfunnet innad i barnehagen. Positive holdningskonstruksjoner fører med seg et arbeid som skaper rom for anerkjennelse, respekt og likeverdig felleskap for mangfoldighetene i barnehagen (Lindboe, 2011, s. 192).

Som barnehagelærer anser jeg viktigheten av å ha bevissthet til eget arbeid, dersom man ønsker å gi alle barn like muligheter, rom og respekt i praksis. Det er viktig for meg som kommende yrkesutøver, å danne et større repertoar av det mangfoldet som vi møter i praksis, gjennom å reflektere, lære og vokse på våre praksiser. Det er viktig å betrakte ulikhetene blant de menneskene vi arbeider med i det pedagogiske arbeidet. En pedagogikk som betrakter det kulturelle mangfoldet, og det flerkulturelle samfunnet i barnehagen, tar utgangspunktet i at barn hverken kan eller bør skjermes for mangfoldet i det flerkulturelle samfunnet. Nettopp fordi mangfoldigheten i samfunnet er en del av de unges livsbetingelser i dagens Norge (Aasen, 2012, s. 107).

Litteraturliste

- Askland, L. & Rosshold, N. (2009). *Kjønnsdiskurser i barnehagen: Mening. Makt. Medvirkning*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Bergersen, A. (2017). *Global forståelse: Barnehagelæreren som kulturell brobygger*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Bergsland, M. D., Jæger, H. (2014). Bacheloroppgaven I M. D. Bergsland & H. Jæger (red.), *Bacheloroppgaven i barnehagelærerutdanningen*. Oslo: Cappelen Damm
- Bie, K. (2016). *Refleksjons-boka: for barnehagelærere*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Borchgrevink, T. & Brochmann, G. (2008). *Mangfold uten grenser*. Hentet fra https://www.idunn.no/file/ci/18422971/3_Mangfold_uten_grenser.pdf
- Bratberg, Ø. (2014). *Tekstanalyse for samfunnsvitere*. Latvia: Cappelen Damm Akademisk.
- Christoffersen, L. & Johannessen, A. (2012). *Forskningsmetode for lærerutdanningene*. Oslo: Abstrakt forlag
- Dalland, O. (2015). *Metode og oppgaveskriving*. Oslo: Gyldendal Akademisk
- Dalland, O. (2017). *Metode og oppgaveskriving*. Oslo: Gyldendal Akademisk
- Eriksen, T. H. & Sajjad, T. A. (2016). *Kulturforskjeller i praksis: Perspektiver på det flerkulturelle* (6.utg.). Norge. Oslo: Gyldendal Akademisk
- Fandrem, H. (2018). Forstå og gjøre seg forstått. I Glaser, V., Størksen, I. & Drugli, M. B. (Red.), *Utvikling, lek og læring i barnehagen: Forskning og praksis*. (s. 259-287). Bergen: Fagbokforlaget
- Foucault, M. (1999). *Overvåking og straff* (D. Østerberg, Overs.). Oslo: Gyldendal
- Gjervan, M., Andersen, C.E., & Bleka, M. (2013). *Se mangfold: perspektiver på flerkulturelt arbeid i barnehagen*. Latvia: Cappelen Damm Akademisk.
- Hitching, T. R., Nilsen, A. B & Veum, A. (Red.). (2011). *Diskursanalyse i praksis: Metode og analyse*. Kristiansand: Høgskoleforlaget AS- Norwegian Academic Press

- Hovdelien, O. (2014). The limitations of multiculturalism in Norwegian early childhood education. I *International Journal of Inclusive Education*, 18(11), 1107-1119. Hentet fra <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/13603116.2013.875069?scroll=top&needAccess=true>
- Johannessen, A., Tufte, P. A. & Christoffersen, L. (2016). *Introduksjon til samfunnsvitenskapelig metode*. Oslo: Abstrakt forlag AS.
- Kunnskapsdepartementet. (2017). *Rammeplanen for barnehagens innhold og arbeid*. Oslo: Kunnskapsdepartementet.
- Knudsen, J. S. (2011). Forskjeller og fellesskap- musikk med små barn i et flerkulturelt perspektiv. I Otterstad, A. M. (Red.). *Profesjonsutøvelse og kulturelt mangfold: fra utsikt til innsikt*. (s. 252- 261). Oslo: Universitetsforlaget.
- Larsen, A. K. & Slåtten, M. V. (2015). En bok om oppvekst: Samfunnsfag for barnehagelærere (4. utg.). Bergen: Fagbokforlaget.
- Lindboe, I. M. (2011). Profesjoners etiske utfordringer i et flerkulturelt samfunn. I Otterstad, A. M. (Red.). *Profesjonsutøvelse og kulturelt mangfold: Fra utsikt til innsikt*. (s. 179-195). Oslo: Universitetsforlaget.
- MacNaughton, G. (2005). *Doing Foucault in early childhood studies: Applying poststructural ideas*. London: Routledge Falmer
- Nordtømme, S. (2010). Perspektiver på læring i barnehagen. I Hogsnes, H. D. (Red.), Angel, M. A. & Nordtømme, S. *Barnehagens læringsliv*. Bergen: Fagbokforlaget
- Opdal, P.M. (2008). *Pedagogiske-filosofiske analyser*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Pope, L. A. (2009). Den monokulturelle barnehagediskursen. I Fajersson, K. E., Karlsson, E. Becher, A. & Otterstad, A. M. (Red.), *Grip sjansen: Profesjonskompetanse, barn og kulturelt mangfold* (1. Utg., s. 53-63). Oslo: Cappelen Akademisk.
- Salole, L. (2013). Krysskulturelle barn og unge: Om tilhørighet, anerkjennelse, dilemmaer og ressurser. Oslo: Gyldendal Akademisk.

Sand, S. (2016). *Ulikhet og felleskap: Flerkulturell pedagogikk i barnehagen*. (2.utg.). Vallset: Opplandske bokforlag

Skoglund, T. & Sundvall, P. (2017). *Pedagogisk ledelse i barnehagen*. Oslo: Universitetsforlaget.

Tilnærming. (s.a.). I *ABC Thesurus-norsksynonymordbok*.
http://norwegian.abcthesaurus.com/browse_synonyms/synonyms_for_tiln%C3%A6rming.html

Utdanningsdirektoratet (2017). Hva menes med realfag i barnehage og grunnskole? I *Rammeverk og realfagskommuner*. Hentet fra <https://www.udir.no/kvalitet-og-kompetanse/nasjonale-satsinger/realfagsstrategien/rammeverk/realfag-i-barnehage-og-grunnskole/>

Utdanningsdirektoratet (2018). Barn i barnehagen. I *Tall og analyse av barnehager*. Hentet fra <https://www.udir.no/tall-og-forskning/finn-forskning/tema/tall-og-analyse-av-barnehager-2017/>

Aasen, J. (2012). *Flerkulturell pedagogikk: En innføring*. Vallset: Opplandske Bokforlag.